

Ministerie van Onderwijs Cultuur Wetenschap
T.a.v. Minister I. K. van Engelshoven
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Gemeente Arnhem
Postbus 9029
6800 EL ARNHEM

Datum: 11 maart 2020

Contactpersoon:

Geachte mevrouw Van Engelshoven,

Zaaknummer: 451186

Hierbij bieden wij u de reflectie aan uit cultuurregio 025 Arnhem Nijmegen op de dertien aanvragen uit onze regio voor de Basisinfrastructuur 2021-2024 (BIS). Wij zien grote diversiteit en ambitie in de aanvragen, een teken dat 025 een vitale en vruchtbare cultuurregio is. De investeringen die wij de afgelopen jaren hebben gedaan in talent en ontwikkeling worden nu zichtbaar. 025 is in beweging!

www.025arnhemnijmegen.nl
info@025arnhemnijmegen.nl

Cultuurregio 025 Arnhem Nijmegen

In november 2018 presenteerden de cultuurnetwerken in Arnhem en Nijmegen, de beide gemeenten en de provincie Gelderland het profiel van cultuurregio 025. Hierin beschrijven wij het karakter, de ontwikkelingen en ambities van onze regio: een krachtige cultuursector die aantrekkelijk is voor talent en voor een groeiend publiek. De culturele instellingen in 025 creëren een breed, actueel en pluriform aanbod, dat past bij het publiek in onze regio en provincie. In tien proeftuinen wordt hier inmiddels gezamenlijk aan gewerkt.

Op deze manier willen we kunst en cultuur nog meer laten bijdragen aan de sociaal-maatschappelijke, economische en ruimtelijke ontwikkeling. Steden met een creatief klimaat en een divers cultureel aanbod zijn aantrekkelijker om te wonen, werken en verblijven, en doen het economisch beter. Daarnaast zijn kunst en cultuur belangrijk voor het sociale klimaat en de leefbaarheid. Kunst en cultuur verbindt en verrijkt alle lagen van de samenleving en is inclusief.

De kracht van Arnhem en Nijmegen is dat wij verschillend van aard zijn en tegelijkertijd opvallend veel gemeen hebben. Wij zijn tegenpolen die elkaar aantrekken. Samen vormen wij een sterke stedelijke regio met een kritische massa van circa 750 duizend inwoners. Het voorzieningsniveau is hoog en er is alle ruimte voor creativiteit en talent. Op het gebied van productie zijn alle kunst disciplines aanwezig, veelal ook de bijbehorende vakopleidingen en/of productiehuizen, en er zijn talloze podia, musea en festivals - lokaal tot (inter)nationaal - waar wordt gepresenteerd. Kinderen worden via het onderwijs en de podia al vroeg in contact gebracht met kunst en cultuur, en we stimuleren op allerlei manieren het participeren in cultuur.

In Arnhem zijn, mede door de aanwezigheid van ArtEZ Hogeschool voor de kunsten, relatief veel makers actief, met meerdere BIS- en fondsgezelschappen, productiehuizen en individuele makers. Nijmegen kent een eigen kenmerkend aanbod aan niet-canonieke disciplines zoals popmuziek en film. Gepaard met een rijk festivalklimaat maakt dit Nijmegen een echte presentatiestad. Het culturele aanbod in beide steden is kortom complementair.

Deze diversiteit en breedte zien wij weerspiegeld in de nu voorliggende BIS-aanvragen. Praktisch alle disciplines zijn vertegenwoordigd, zowel op het gebied van productie, presentatie als ontwikkeling: naast toneel, dans en (pop)muziek ook mode, film, en beeldende kunst. Er zijn instellingen die al langer in de BIS een functie vervullen en instellingen die zich de afgelopen jaren dusdanig hebben ontwikkeld dat zij hun landelijke positie verder willen uitbouwen. We zijn blij met deze diversiteit en het stemt ons trots; het bevestigt dat 025 een vruchtbare regio is voor ontwikkeling en talent.

Reflectie BIS-aanvragen uit 025

De BIS-aanvragers maken stevig deel uit van de regionale infrastructuur en het culturele netwerk in 025 en daarbuiten. De relatie met het regioprofiel *Groeidocument 025 Arnhem Nijmegen* wordt niet altijd specifiek beschreven in de aanvragen. Dit is verklaarbaar omdat het profiel zelf niet is ingedeeld naar functies en/of instellingen, maar zich richt op overstijgende ambities. Wij zien dat de aanvragen bijdragen aan de landelijke infrastructuur en goed aansluiten bij de ambities van 025 en Oost Nederland. Ze leveren een belangrijke bijdrage aan het culturele klimaat, zowel in de regio als in Oost Nederland, waar ruimte is voor makers, talenten en instellingen om zich te ontwikkelen en te bloeien (*Cultuurmanifest Oost-Nederland 2017-2020*). Vanuit dit gezamenlijke belang werken we als 025 samen met de andere cultuurregio's en overheden in het landsdeel. Deze samenwerking is vastgelegd in *ROUTE OOST*.

Net als u zetten wij in op verbreding en vernieuwing: van het aanbod, van het publiek (nieuw en pluriformer, zowel binnen 025 als de brede regio) en van de manier waarop de sector werkt en samenwerkt, zowel binnen de eigen sector als met andere domeinen.

I. Het Fundament

We zien allereerst aanvragers die al langere tijd een functie in de BIS vervullen en zich steeds verder ontwikkelen. **De Nieuwe Oost (DNO), Introdans, Kwatta, Phion en Toneelgroep Oostpool** vormen de ruggengraat van de culturele infrastructuur in onze regio en de beide oostelijke provincies. Zij zijn belangrijke en zeer gewaardeerde samenwerkingspartners van de podia in de stedelijke regio's en zijn stevig in de regionale netwerken verankerd met andere culturele partijen, het onderwijs en maatschappelijke organisaties. Nationaal brengen zij onderscheidend aanbod van hoge artistieke kwaliteit. Met name Introdans, De Nieuwe Oost en Kwatta zijn ook internationaal actief.

Deze BIS-instellingen zijn de culturele boegbeelden van onze regio en Oost Nederland. Gezamenlijk vormen de BIS-instellingen bovendien stevige, onmisbare pijlers van talentontwikkeling en cultuureducatie in de regio en in heel Oost-Nederland. Dankzij hen kan iedereen al op jonge leeftijd in contact komen met kunst en cultuur, via scholen, theaters en concertzalen of in de wijken. Wie wil kan actief deelnemen, als amateur, of zich verder ontwikkelen en professionaliseren. De BIS-instellingen werken hier in samen, ook buiten hun eigen discipline.

De Nieuwe Oost, geworteld in Nijmegen, Arnhem en Deventer, is een innovatieve netwerkorganisatie waarin makers uit verschillende disciplines (theater, dans, literatuur en popmuziek) zich ontwikkelen tot professionals met een (vaak zelfstandige) beroepspraktijk en kunnen doorstromen naar de top. De werkwijze is interdisciplinair en geënt op delen en co-creëren in de maakpraktijk. De allianties die DNO aangaat zijn sterk verweven in de lokale infrastructuur in de steden. Binnen de sector popmuziek zet DNO in op een versterking in de ketenontwikkeling, onder andere door een verbinding aan te gaan met poppodia en -festivals in Nijmegen, Zwolle en Twente.

Met hun succesvolle trailervoorstellingen laten **Oostpool** (met Sonnevanck) en **Kwatta** duizenden scholieren in Oost Nederland kennismaken met actueel en relevant theater. Zij weten relatief veel en steeds meer jongeren aan zich te binden, zowel in het maakproces als in publieksbereik. Oostpool maakt onder het motto 'Hoe nu mens te zijn?' zeer actueel en spraakmakend theater en bevindt zich in de voorhoede van het landelijke theaterbestel. Oostpool wil het bereik in Oost Nederland de komende periode flink uitbreiden, ook

door nauw samen te werken met de theaters in de cultuurregio's, zowel op het gebied van programmering als publieksbenadering en marketing. Kwatta wil inhoud blijven geven aan 'onbegrensd theatermaken': multidisciplinair, internationaal en vernieuwend op alle niveaus.

Introdans wijdt zich al (bijna) vijftig jaar aan haar missie om zoveel mogelijk mensen laagdrempelig te laten kennismaken met en genieten van danskunst. Introdans heeft zich ontwikkeld tot (inter)nationaal aanjager en ontwikkelaar van dansactiviteiten voor iedereen in de maatschappij, inclusief bijzondere doelgroepen zoals senioren en mensen met een beperking. Introdans gaat deze kennis de komende jaren bundelen in de INCLINCL/HUB: een springplank van waaruit Introdans bijdraagt aan de ontwikkeling van inclusief werken.

De Nieuwe Oost, Introdans, Kwatta en Oostpool zijn met Sonnevand, Stadstheater Arnhem en Schouwburg Nijmegen actieve partners in de 025-Proeftuin 'Jeugddans en -theaterproductienetwerk'.

Phion heeft met de fusie de krachten van beide oostelijke symfonieorkesten gebundeld en is volop bezig met haar doorontwikkeling. Met het Muziekkwartier in Enschede en Muis in Arnhem als basis werkt Phion aan versterking van de samenwerking met de andere grote podia. Tevens richt ze zich met een wezenlijk deel van haar activiteiten op 'de haarvaten' van de samenleving, zoals het coachen van amateurs en speciale schoolconcerten. Bij de ontwikkeling van talent wordt samengewerkt met de aanwezige conservatoria en jeugdorkesten (NJON), ensembles (orkest de ereprijs) en koren (Concensus) in Oost-Nederland.

Actueel is de toenemende samenwerking tussen diverse podia in Arnhem en Nijmegen (waaronder de schouwburgen) en de producerende gezelschappen. Zo zijn Introdans, Oostpool en Phion met Muis & Stadstheater Arnhem verbonden in de **Lauwersgrachtalliantie**, waaraan ook de gemeente Arnhem en provincie Gelderland deelnemen. Door productie en presentatie van de podiumkunsten te verbinden, creëren we een stevige basis voor alle podiumkunsten in 025 en de brede regio. De partners werken steeds meer samen, zowel op activiteitsniveau, organisatorisch als in de bedrijfsvoering. Zij zullen gaan samenwonen in het Stadstheater Arnhem, dat in de komende jaren gerenoveerd en verbouwd wordt. Dit 'Huis voor Iedereen' wordt een stevige basis en stimulans voor de interactie met de samenleving.

Een vergelijkbare ontwikkeling vindt plaats in Nijmegen, bij de recente totstandkoming van het **Festivalhuis**. Hierin bundelen vier grote Nijmeegse festivals, Wintertuin (onderdeel van DNO), Music Meeting, GoShort en InScience, hun krachten. Zij combineren een fysieke locatie met een doorontwikkelingsprogramma voor personeel en programmering. Dit stelt hen in staat om, buiten de kaders van het eigen festival, het hele jaar actief en zichtbaar te blijven.

Met deze ontwikkelingen investeert 025 stevig in een duurzame toekomst voor de podiumkunsten.

II. Verbreding en vernieuwing

Naast de aanvragen van gerenommeerde BIS-instellingen zijn er aanvragers die momenteel nog geen functie hebben in de BIS, maar in de afgelopen jaren hun bijdrage in de regio hebben getoond. Wij zien dit als een bewijs van de energie, ontwikkeling en vernieuwing die in onze regio toenemend aanwezig is. Het is de weerslag van de investeringen van 025 in verbreding en vernieuwing, ook in de niet-canonieke disciplines. Talent en nieuwe initiatieven hebben volop de kans gekregen zich te ontwikkelen. Die partijen laten in deze aanvraagronde van zich horen en tonen hun ambities.

(pop)muziek en beeldende kunst

In de categorie 'nieuwe aanvragers' zien we aanvragers uit disciplines die in de regio al geruime tijd aanwezig zijn en tot het DNA van 025 gerekend kunnen worden. Dit geldt met name voor (pop)muziek en beeldende kunst.

(pop)muziek

De keten popmuziek in 025 is een succesvol voorbeeld van talentontwikkeling. Zij kenmerkt zich door

individuele partijen die niet op zichzelf staan maar integraal onderdeel zijn van de keten als geheel. De basis wordt gevormd door een aaneenschakeling van café-optredens, kleine festivalpodia en zalen, tot de grote podia en festivals. De programmering is waar mogelijk planmatig en meerjarig van opzet, in het licht van het doorlopen van de verschillende schakels van de popketen. Voor beginnende muzikanten of bands biedt de regio een brede diversiteit aan mogelijkheden om podium- en publiekservaring op te doen. Zo brengt Poppunt Gelderland, een initiatief van de grote poppodia in Nijmegen, Arnhem en Apeldoorn, muzikanten in contact met de podia of programma's die nodig zijn voor de volgende fase van hun (artistieke) ontwikkeling. Deze aanpak zien we terug in de diversiteit van de aanvragen. De **Popronde** biedt een netwerk voor jonge talenten met een programmering van meer dan 1000 acts per jaar, verspreid over heel Nederland. Succesvolle acts vinden vervolgens hun plek op verschillende festivals in de regio. Productiehuis **De Nieuwe Oost** ontfermt zich in een later stadium over het talent dat zich op het podium heeft bewezen en op weg is naar de top. Deze stap in de keten zien we ook terug bij de BIS-aanvraag van **De Staat**, die zich richt op de top-in-spé en met hen cross-sectorale vernieuwing opzoekt, onder andere hoe het publiek mee te nemen in nieuwe vormen van artistieke beleving.

Wij zijn trots op deze keten popmuziek, waaraan de afgelopen jaren hard is gewerkt, en op haar ambassadeurs. Bijzonder, maar niet per se passend binnen de keten popmuziek, is festival **Music Meeting**. Zij programmeert al 35 jaar bijzondere talenten en artistieke combinaties van over de hele wereld en biedt daarmee een podium aan makers die anders niet snel door een breed publiek zullen worden ontdekt. Music Meeting is met deze functie méér dan een festival en een belangrijke ketenvoorziening voor muzikanten uit alle delen van de wereld.

Beeldende kunst

Beeldende kunst is, met ArtEZ Hogeschool voor de Kunsten als bron, stevig verankerd in het DNA van 025 en geworteld in de regio. De regio kent kunstmusea, presentatieplekken en exposities van kunstenaarsinitiatieven, kunstfestivals en een provinciale biënnale. Aan de top staat de kunstmanifestatie **Sonsbeek** in Arnhem, die een lange traditie kent (sinds 1949) en een van de eerste internationale kunstmanifestaties is voor beeldende kunst in de openbare ruimte. Met een reputatie als baanbrekende tentoonstelling wil Sonsbeek in de tussenliggende jaren de discipline verder ontwikkelen met een doorlopend programma, onderzoeklijnen en activiteiten met makers en publiek. Talent (kunstenaars en curatoren) krijgt de ruimte zich te ontwikkelen; bestaand en nieuw publiek wordt uitgedaagd met een nieuw perspectief zich tot kunst en maatschappij te verhouden. Het doorlopend programma biedt tevens meer mogelijkheden tot samenwerking en coproductie met internationale netwerkpartners als Skulpturprojekte Muenster en de Documenta Kassel. Sonsbeek is actief partner bij de proeftuin 'Kunst en Landschap', die is ontstaan vanuit kunst en landschap in Oost-Nederland met als trekker de stichting IJsselbiënnale.

In Nijmegen zien we een opvallende tegenhanger binnen de beeldende kunst. **Extrapool** is een instelling die zich niet laat beperken door de normen van de kunstwereld. Extrapool houdt zich nadrukkelijk bezig met de mogelijkheid om af te wijken van 'hoe er gewerkt moet worden.' Extrapool is een niche, met een eigenzinnig aanbod. De kennis en kunde van de riso-techniek en bijzondere vormen van (geluids)kunst heeft Extrapool inmiddels, na 35 jaar, tot de top van hun veld gebracht. Extrapool werkt (inter)nationaal samen met een breed scala aan partners, waaronder diverse 025-instellingen zoals De Nieuwe Oost, Oddstream en ArtEZ.

Mode en film

De bovengenoemde aanvragers zijn afkomstig uit disciplines die zich over een langere periode stevig ontwikkeld hebben in 025. Voor hen betekent een toekomstige BIS-positie een forse stimulans en mogelijkheid om verder uit te groeien. Daarnaast zien we ook aanvragers uit disciplines die op dit moment

volop in ontwikkeling zijn in onze regio: mode en film. De aanvragers uit deze sectoren hebben in 025 al een basis en wij beschouwen hun nationale ambities als kansrijk.

Mode

Op het gebied van mode neemt 025 een unieke positie in. Met als voedingsbodem de uitmuntende mode-opleidingen van ArtEZ, heeft zich in de stad en regio een levendig mode-ecosysteem ontwikkeld met onder meer een rijk palet aan makers, instellingen (Museum Arnhem), jaarlijks festival (FDFA), onderwijsinstellingen als MBO Rijn IJssel en de twee universiteiten Radboud Universiteit en Wageningen University & Research. De focus ligt hierin op experimenteel onderzoek en ontwerp, waarbij de verbinding tussen mode en maatschappelijke vraagstukken centraal staat. De proeftuin 'Duurzame mode 025' is hiervan een voorbeeld.

Binnen dit mode-ecosysteem is **State of Fashion** hét platform voor actualiteit, vernieuwing en (internationale) avant-garde in mode, waar vooraanstaande denkers en makers op maatschappelijke thema's reflecteren en de blik van publiek en media richten op de toekomst. State of Fashion maakt onderdeel uit van nationale en internationale netwerken die verder worden uitgebouwd (zoals Taskforce Fashion resp. Science Fashion). Zij organiseert internationale symposia in samenwerking met ArtEZ Future Makers voor ontwerpers, wetenschappers, onderzoekers, mode-industrie, journalisten en studenten.

Film

Op het gebied van film is de infrastructuur in 025 levendig en in ontwikkeling. 025 beschikt over twee sterke presentatiepodia, Lux Nijmegen en Focus Arnhem, een breed makersklimaat met partijen zoals Gelders Doek en Dziga, en de toonaangevende filmfestivals GoShort en InScience die een belangrijke (inter)nationale ketenvoorziening vormen binnen hun domeinen korte film en wetenschapsfilm. GoShort is inmiddels een Nederlands voorportaal naar de Oscars, BAFTA's en de EFA. InScience brengt in nauwe samenwerking met de Radboud Universiteit een breed publiek - waaronder met name jongeren - via film in contact met de hedendaagse wetenschap. Deze partijen werken samen in de presentatie, maar versterken ook gezamenlijk een klimaat van talentontwikkeling, productie en educatie.

De regio heeft alle ingrediënten om de Nederlandse film in 025 te laten groeien. De aanvrager **Filmtalent in Beeld** biedt een platform om de netwerken tussen presentatie en productie te verbinden aan nieuwe (en bekende) talentvolle makers. De meerwaarde van de aanvraag zien wij in de combinatie van educatie, productie en presentatie op één ontwikkelplek, met meerdere ervaren partijen en externe partners. De partijen betrokken bij FiB zijn voortgekomen uit samenwerkingen en initiatieven binnen 025. Zij zijn geworteld en groot geworden in deze regio en kennen de uitdagingen van de filmsector.

III Overig

Een aparte positie binnen de aanvragers wordt ingenomen door **Crafts Council Nederland (CCNL)** die zich richt op de ontwikkeling van ambacht en versterking van de creatieve ambachtscultuur en landelijk en internationaal opereert. Statutair gevestigd in Arnhem, en kantoorhoudend in Utrecht, vinden de activiteiten door het hele land plaats. In 025 wordt nauw samengewerkt met het Nederlands Openlucht Museum als partner in het Meet the Master programma, en met ArtEZ Fashion MA in The Linen project. Dit project is aangesloten bij de proeftuin 'Duurzame Mode 025'. Wij erkennen de meerwaarde van organisaties zoals CCNL. Echter, de regionale inbedding is niet vergelijkbaar met de andere aanvragers die tot wasdom zijn gekomen in en mét de regio 025.

Tot slot

Wij vertrouwen erop met deze reflectie constructief bij te dragen aan uw afweging voor de Basisinfrastructuur 2021-2024. Uw besluitvorming nemen wij mee als belangrijke factor in onze eigen afweging over de honorering van regionale aanvragen.

De focus van onze ambities ligt op ons huidige en ons toekomstige publiek - in 025 en de brede regio - en op het versterken van de sector. De noodzaak voor de culturele instellingen om zich te oriënteren op het publiek en op de rol die zij spelen in stad, regio en maatschappij is groter dan ooit. Wat nodig is, is innovatie van het aanbod, het productieproces en de manier waarop cultuur wordt gepresenteerd. Dit kan niet zonder een alerte en open houding, snelheid, onderzoek, innovatie en vooral samenwerking. Dit geldt voor de culturele instellingen én voor de overheden. Wij blijven als stedelijke regio 025 dan ook graag een betrokken partner van het Rijk en de fondsen en willen waar mogelijk deze samenwerking intensiveren.

Wij kijken terug op een intensieve periode en blikken met belangstelling en vertrouwen vooruit naar de ontwikkelingen die u heeft ingezet in aanloop naar de Basisinfrastructuur 2021-2024. Wij zijn blij met de succesvolle toenadering tussen de twee steden en de cultuurinstellingen. Wij zien dat kennisdelen, samen programmeren en samen ontwikkelen binnen en tussen alle disciplines haar vruchten afwerpt. Dit leidt tot een breed, actueel en pluriform aanbod, dat past bij het publiek in onze regio.

Tussen de overheden is in 025 een vergaande samenwerking ontstaan. Ons regioprofiel is daarbij de leidraad. We stemmen ons beleid en subsidie-instrumentarium af en we ondersteunen nieuwe samenwerkingsvormen tussen de culturele sectoren in de beide steden. De gemeente Nijmegen heeft het werken én denken in een stedelijke regio meegenomen in de ontwikkeling van haar recente cultuurvisie 'Groei.', de gemeente Arnhem rondt op dit moment een actualisatie van haar cultuurbeleid (*Stroom*) af waarin 025 is meegenomen. De provincie Gelderland neemt het 025-perspectief op in een uitgangspuntennotitie voor een nieuw beleidskader, die voor de zomer aan Provinciale Staten wordt voorgelegd.

Tot slot verdienen onze culturele instellingen een groot compliment voor hun betrokkenheid, inzet en initiatief in de afgelopen jaren. Wij kijken uit naar de doorontwikkeling van de stedelijke regio's en zullen ons hier met enthousiasme voor blijven inzetten!

Hans de Vroome
Wethouder Cultuur gemeente Arnhem

Noël Vergunst
Wethouder Cultuur gemeente Nijmegen

Peter Drenth
Gedeputeerde Cultuur provincie Gelderland